

פרידלנד חזר ל"הבימה"

אחר "ברוגז" שנמשך קרוב לשלוש שנים חזר צבי פרידלנד ל"הבימה". מחזה ראשון בבימויו הוצג ביום 27/7, והוא ארבעת העקשים מאת קארלו גולדוני ("משרתם של שני אדוניים", "שונא הנשים").

אשתו של לונארדו ובתו מנשווי הקודמים משתעממות בביתו, כי הנה בחוצות מוחג הקארנאבאל ולונארדו אינו מתיר לנשי הבית להשתתף בו, או בא לונארדו ומרדף לגברות כי עומד הוא לערוך סעודה בביתו וכי לסעודה הזמין אנשים כלבבו, וזעפים כמוהו.

בבית סימון משתעממת אשתו, כי הנה בחוצות מוחג הקארנאבאל, וסימון אינו מתיר לה להשתתף בו. בא פרידלנד, עלם שאר בשרה, ומבשר לגברת כי אביו משיא לו אשה. בא סימון בעלה ומגרש את העלם מן הבית.

קעת נכנס הווג השלישי, והוא אינו כשנים הקודמים. האשה מותרת בחגיגות ובאופרה, ומשום כך באה היא בחברת בעלה וגם מאהב. זאת היא פליציה, האשה החכמה, השלטת בביתה, והבוגדת בבעלה.

הנשים קושרות ביניהן קשר להפגיש את הווג הצעיר, והן גם עושות זאת בעזרת מאהבה של פליציה. הבע"ל לים מלאים חמה, אבל אותה פליציה חכמה מטיפה להם מוסר, והם נכבטעים.

ומוסר ההשכל הוא: נישואים כשרים משעממים; ולעומת זאת מי שיתיר לאשתו שעשועים מובטח לו שלום בית — בלי בית.

אנחנו מדגישים מוסר השכל זה, כי לא רק בדעתנו עלה, אלא גם בדעת צופים אחרים, וביוחד בדעת עורכי ימים ממין זכר. כתעמולה נגד הנשים שואים ממלא מחזה זה את שליחותו בהצלחה מוסיומת.

ביתר הצלחה ממלא מחזה זה שליחות אחרת: תעמולה נגד המחזות המ"תורגמים. אצלנו בצרפנד היה הווג ל"מר: זוגין שלנו טובים מחסי אחרים". אפשר מאד שקארלו גולדוני היה אחד הסופרים הפוריים ביותר בתולדות הדראמה העולמית (אם כי לעומת קאלדרון היה כמעט עקר); אפ"ר מאד שהשפעתו על הקומדיה האירופית והתפתחותה היתה עצומה; כל זה מעורר יראת כבוד, וגם נתן

ל"הבימה" עילה מספקת להציג מחזה בעל ערך מסופק, שהרי הוא קלאסי. אבל אחר כל הדברים האלה מתחייב לים או להתגעגע אל שלנו. מוטב לנו יגאל מוסינון, נקבל גם את משה שמיר, יהיה זבל, ולוא שלנו. מה לנו ול"משחק בובות זה? מה לנו ולפספוט חן קלאסי זה?

ולא ניסו גם לקרב את המחזה אלינו, לא המתרגמת, לא הצייר ולא הבמאי. לשון התרגום היא כל מה שירכול להדגיש כי אכן תרגום שומעיות אוניונו. שערנו נא בנפשכם גברת שה"חורר החורר בפיה הוא "שערנו נא בנפשכם" או איש סוחר שסימן ההכר שלו הוא הפיראזה "אליבא דאמת" או פאות נוכריות מצבע סגול, או תנועות בובה בסגנון רוקוקו. דברים אלה אולי יפים למוזיאום.

מתכונת הבימוי של צבי פרידלנד הצריכה זמר ומחול בין שאר האפקטים הבמתיים (האומנם אין צבי יכול להציג מחזה סתם, בלי כל עומס האפקטים?). את המחולות נתנה אירנה גטרי, והם היו קצת מהבאלט דה שאנו אליזי וקצת מחלום ליל קיץ. אבל חשיפת ירכים, שהיא אמנות גבוהה בפני צמה, איננה יכולה להכלל בתוך הדראמה. כסגולה נגד שעמום — אד"ר בא.

הזמירות היו של לאה גולדברג ופורדהאוז בן ציסי. לאה גולדברג כבר ניסתה כוחה בחיקויים אלתרמאניים בהצגות "מטאטא", ולא הצליחה ביותר. גם פה לא היו חרוזיה כאלה שנותר מהם משהו בזכרון.

חבל שזאת היא הצגת המאה של "הבימה". יובל כזה יכול היה להי"עשות חחיה אומנותית, אך במקומה ניתנה לנו התילדות עלובה.

לא נוכל לעבור בשתיקה על כמה פגמים טכניים. באנו להצגה, כראי להצגת בכורה, לבושים חולצה לבנה. בצאתנו היתה החולצה אדומה. בשעת ההפסקה רצינו לשחות משהו, וקרובנו אל המזנון. רק קרובנו, כי עד שתייה לא הגענו בגלל הדחוק. בכדי לקנות את התוכניה עצמדנו בתור (1), וזה בש"ע שהיה עלינו להכנס, כאנשים מהוג"נים, לתוך חחיה אומנותית.

הלוי פורש מ"אהל"

כי "אהל" עומד בפני משבר היה ברור גם לפני צאת הלהקה לאירופה. הבעיה היתה בעית כל התיאטרות, בכל

הזמנים — הקשר עם הקהל. אילו אין זאת אשבת "אהל", כשם שלא היתה זאת אשבת "הבימה" או "מטאטא", כי התיאטרון העברי מצא את עצמו בפני קהל חדש. דבר זה יקרה לכל אמן, ומה גם בתקופתנו גדושת המאורעות, ומה גם בישראל, אשר אוכ"ל לוסיתיה נמצאת בתסיסה מתמדת.

מתוך סכנה כל גיהה חוזרים על דברי עצמנו בפעם המאה ואחת אין לנו אלא להדגיש כי האמנות העברית מוכרחה לסגל את עצמה לקהל עברי. הקהל הזמא לתיאטרון עברי איננו הקהל של פני עשרים וחמש שנה, שלשוננו — כלשון השחקנים — לא היתה עברית או במקרה הטוב בוותר היתה גם ע"ב רית. קהל זה של ה"יום הוא אותו קהל אשר התיאטרון הע"ברי הוא לו מצרך חיוני, בתנאי שיהיה תיאטרון שלו.

דבר זה גילתה "הבימה" פתאום אחרי שובה מאמריקה עם שקוט מלחמת העצמאות. דבר זה גילה "אהל" גם הוא באותה תקופה, אבל צריך היה זעזוע מן ה"חוץ, שברון הבטחון העצמי, שיכרית את "אהל" לפנות לרכיזיה של דרכו. והנה נמצא שער לעזאזל והוא לא פחות מאשר — מ"יסד "אהל" עצמו, אכן, קל לעפר ב"שער שיבה. את מ"י טב שנותנו נתן משה הלוי ל"אהל". הלוי גידל תיאטרון זה וטיפחו מערש. לוי לא הלוי לא היה

"אהל" בכלל. ועתה צריך הלוי לפרוש. יש הגיון מסוים בהנחה כי רביי זיה צריכה להתחיל מן היסוד, כך נהוג במקרה של מפלה צבאית להחליף את הפיקוד. אבל תמהים אנו משום מה, לפי אותו הגיון, לא יפוזר "אהל" כולו. הרק הלוי הוא הדרך הישנה? וכשם שמקיים מרגלית וחלפי וצחובל להתאים את עצמם לקהל החדש, הלא יכול גם הלוי לעשות זאת. ואם — כה"נחתנו — יקשה עליהם הדבר מאד, האם בלא עזרתו של מדיכס מאז חוש-

בים הם להקל על עצמם? ברור כי התיאטרון הישראלי שוב לא יהיה מה שהיה. הקהל כבר יזאג לכך, ואנו, שהיינו ראשוני הנועקים נגד התיאטרון ההולכי, לא נוכל לע"י מיד על דמו. הרבה חייבים אנו לו, והרבה יהיה חייב לו כל תיאטרון שי"בוא במקומו. באמצעיו המצומצמים, ביכולתו המוגבלת, נתן לנו "אהל" את דייגים ואת יעקב ורחל ואת ירמיהו, שהו חלק חשוב מציונו הרוחני. אם נמצא הלוי מוזר לנו בחינוכו ובהשקפת עולמו, הרי קרוב

משה הלוי

נמצא שער לעזאזל?

הוא לנו לאין ערוך מכל אותם במאים זרים שתיאטרוננו מתחרים ביניהם לסנוור את עינינו בהם. חבל שמתחילה אין שמים לב ל"רישות הקהל, ורק כשהן נעשות חריפות ביותר באה בתיאטרוננו תאות המ"פכה החריפה. מהפכות כאלה לא תבא"נה את הגאולה. אולי מוטב היה לוא במקום שילוחו של הלוי היה "אהל" ונתן את דעתו על רפרטואר מקורי ועל שחקנים הקרובים יותר לקהל ה"חומד צופים החדש.

שלמה ברוק ושמואל רודנסקי שלום בית בלי בית...

עזריה רפפורט וגבי טימן (בחזרה של ארבעת העיקשים) נשואים כשרים משעממים...